

Kostnader för yrkesvux i kombination med sfi/sva

EN PILOTUNDERSÖKNING

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Innehåll

SKL:s budskap i korthet	4
Sammanfattning	5
Inledning	7
Resultat från undersökningen	9
Analys av kostnadstäckningen	11
SKL:s kommentarer och förslag	14
Bilaga 1. Om statsbidraget	16
Bilaga 2. Tabell över kostnader	18

SKL:s budskap i korthet

- Det finns ett stort behov av yrkesutbildningar inom komvux i kombination med svenska för invandrare (sfi) och svenska som andraspråk (sva). Många personer inom vuxenutbildningen är utlandsfödda och antalet sökta årsstudieplatser för dessa kombinationsutbildningar ökar kraftigt.
- Anpassade yrkesutbildningar för personer som ligger på sfi-nivå i språkkunskaper är mycket kostsamma. Flera kommuner i vår pilotundersökning använder upplägg med bland annat språkstöd och två lärare i klassrummet.
- Vår pilotundersökning bekräftar bilden av att statsbidraget för yrkesvux inte täcker kommunernas kostnader för yrkesutbildning i kombination med sfi/sva. Det gäller i synnerhet för utbildningar som berättigar till den lägre bidragsnivån (35 000 kronor), som vård- och omsorg.
- SKL menar att regeringen måste se över villkoren för yrkesvux i kombination med sfi/sva. Vår uppfattning är att kravet på medfinansiering bör slopas helt för denna del av statsbidraget. En annan väg är att låta den högre bidragsnivån gälla oavsett yrkesområde. Det är positivt att regeringen i budgetpropositionen för 2020 har aviserat förändringar inom detta område.

Sammanfattning

Pilotundersökning om yrkesvux i kombination med sfi/sva

Yrkesvux i kombination med svenska för invandrare (sfi) och svenska som andraspråk (sva) är en del av statsbidraget för yrkesvux. För 2019 har kommunerna ansökt om närmare 5 000 årsstudieplatser från denna pott. Ersättningsnivåerna är samma som för yrkesvux generellt: en lägre bidragsnivå på 35 000 kronor per årsstudieplats för bl.a. vård- och omsorg, och en högre bidragsnivå på 75 000 kronor per årsstudieplats för bl.a. bygg- och anläggning. Det finns krav på medfinansiering av lika många årsstudieplatser som kommunen får statsbidrag för.¹

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har genomfört en pilotundersökning av kommuners kostnader för yrkesvux i kombination med sfi/sva. Syftet är att undersöka hur väl denna del av statsbidraget täcker kommunernas kostnader för utbildningen, då vi återkommande får signaler om att ersättningsnivåerna inte är tillräckliga. Elva kommuner har medverkat i undersökningen och lämnat uppgifter kring sammanlagt 20 utbildningar.

Stor spridning i kostnader mellan olika utbildningar

Det skiljer sig åt hur kommunerna väljer att organisera yrkesvux i kombination med sfi/sva. En del kommuner integrerar sfi/sva med yrkeskurserna medan andra har en schemamässig uppdelning mellan dessa delar. I vissa upplägg används stödpersonal som modersmålsstödare och studiehandledare på arbetsplatserna.

Resultatet från undersökningen visar på mycket stora skillnader i kostnader mellan olika kommuners utbildningar. Den totala kostnaden, inklusive kostnaden för sfi/sva, varierar mellan 65 000 och 210 000 kronor per årsstudieplats.

Utbildningar på den högre bidragsnivån är dyrare, men inte i proportion till statsbidragets storlek. Medianen är 76 000 kronor per årsstudieplats för yrkesområden som berättigar till den lägre bidragsnivån (35 000 kronor), som vård- och omsorg och barn- och fritid. För yrkesområden som berättigar till den högre bidragsnivån (75 000 kronor), som industriteknik och restaurang- och livsmedel, är mediankostnaden 94 000 kronor per årsstudieplats.

Problemen med kostnadstäckning är störst på den lägre bidragsnivån

Utifrån hur statsbidraget är konstruerat är det svårt att svara entydigt på hur väl ersättningen täcker kommunernas kostnader. Våra beräkningar pekar mot att statsbidraget inte ger kostnadstäckning för någon kommuns utbildning på den lägre bidragsnivån, som vård- och omsorg. För utbildningar inom yrkesområden

¹ För en utförligare beskrivning av statsbidraget, se bilaga 1.

som berättigar till den högre bidragsnivån, som restaurang- och livsmedel, täcker statsbidraget några kommuners utbildningar men inte andras.

Resultaten ligger därmed i huvudsak i linje med det som SKL återkommande får höra: att statsbidraget för yrkesvux i kombination med sfi/sva ofta inte täcker kostnaderna för dessa utbildningar. Det är olyckligt då vi ser ett stort behov av utbildningarna för att möta målgrupperna inom vuxenutbildningen.

SKL ser behov av att utveckla statsbidraget

SKL ser behov av att utveckla statsbidraget för yrkesvux och har tidigare bland annat föreslagit ett sänkt medfinansieringskrav.² Utifrån resultaten i denna undersökning kan man även tänka sig andra lösningar för just för yrkesvux i kombination med sfi/sva. Ett förslag är att helt slopa kravet på medfinansiering för yrkesvux i kombination med sfi/sva. Ett annat förslag är att låta den högre bidragsnivån (75 000 kronor) gälla oavsett yrkesområde för denna del av statsbidraget.

² SKL (2018) *Se över nuvarande regelverk för statsbidrag inom vuxenutbildning*. Skrivelse.

Inledning

Det finns stora förväntningar på att vuxenutbildningen ska lösa många samhällsutmaningar som nyanländas etablering och kompetensförsörjningen till arbetslivet. Antalet elever inom vuxenutbildningen fortsätter också att öka, i synnerhet elever födda utomlands. Inom yrkesvux 2018 var hälften av deltagarna födda utomlands.³

Utifrån målgruppen finns behov av att kunna kombinera utbildning i yrke och språk. Yrkesvux i kombination med sfi/sva är en av de fem delar som statsbidraget för regionalt yrkesvux består av. För 2019 är beslutat att minst 100 miljoner ska användas till denna del. Kommunerna har sökt betydligt mer – totalt 229 miljoner kronor.

SKL har samtidigt fått signaler om att dessa kombinationer av yrkesutbildning och språk är kostsamma att anordna. Det kan handla om behov av flera lärare i klassrummet, mindre elevgrupper, fler undervisningstimmar, utökad kontakt med arbetsplatserna samt olika stödsatser som modersmålsstödjare och studiecoacher. Även Skolverket gör liknande iakttagelser i sin uppföljning av regionalt yrkesvux 2017.⁴

Detta speglas inte i villkoren för statsbidraget, som ger samma ersättning för yrkesvux i kombination med sfi/sva som för yrkesvux generellt.

Pilotundersökning med svar från elva kommuner

För att undersöka hur väl statsbidraget för yrkesvux i kombination med sfi/sva täcker kostnaderna för dessa utbildningsplatser har SKL låtit elva kommuner besvara frågor om sina upplägg och kostnaderna för dessa. Undersökningen genomfördes huvudsakligen under december 2018–januari 2019. Resultaten ger en bild av den verksamhet som bedrivs i ett antal kommuner inom detta område.

Kommunerna fick redogöra för upplägget och kostnaderna för ett eller två yrkesområden där de erbjuder yrkesvux i kombination med sfi/sva.⁵ Sammanlagt finns uppgifter för 20 upplägg, fördelat enligt följande:

• vård- och omsorg	7 kommuner
• restaurang- och livsmedel	6 kommuner
• barn- och fritid	4 kommuner
• industriteknik	2 kommuner
• hotell- och turism	1 kommun

³ Skolverket (2019) *Uppföljning av utbildningar som finansierats med statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning 2018*.

⁴ Skolverket (2018) *Regionalt yrkesvux, uppföljning 2017*. Dnr 2017:294.

⁵ Samtliga kostnader kopplade till utbildningen skulle ingå, som lokalkostnader, personalkostnader, administrativa kostnader mm.

Av dessa ger yrkeskurser inom vård- och omsorg, barn- och fritid samt hotell- och turism rätt till bidrag på 35 000 kronor per årsstudieplats, medan restaurang- och livsmedel samt industriteknik ger rätt till 75 000 kronor per årsstudieplats. Orienteringskurser, som kan användas i viss utsträckning, ger ersättning med 30 000 kronor per årsstudieplats.⁶

Urvalet av kommuner har skett via kontakter som SKL har sedan tidigare. Flerparten av de kommuner som har deltagit i undersökningen är medelstora eller stora. Av de mindre kommuner som ursprungligen fick frågan har flera svarat att de inte erbjuder yrkesvux i kombination med sfi/sva.

⁶ Se bilaga 1 för en utförligare beskrivning av statsbidraget.

Resultat från undersökningen

Organisering av yrkesvux i kombination med sfi/sva

Kommunerna har mycket kortfattat beskrivit sina upplägg. Undersökningen visar att utbildningarna som kombinerar yrkesvux och sfi/sva beräknas ta mellan ett och tre år. Flertalet kommuner räknar med ett till två år men några påpekar samtidigt utbildningstiden är individuell. Kommunerna uppskattar att sfi/sva utgör 25–50 procent av hela utbildningstiden, flertalet uppger 40–50 procent.

En del av kommunerna integrerar sfi/sva med yrkeskurserna och låter sfi-läraren och yrkesläraren arbetar tillsammans med att planera och genomföra undervisningen. I andra kommuner finns en schemamässig uppdelning mellan sfi/sva och yrkeskurserna, t.ex. att sfi genomförs på förmiddagarna och yrkeskurser på eftermiddagarna. Några kommuner nämner stödfunktioner som studiehandledare, modersmålsstödjare och studiecoacher. Andra insatser som förekommer är utökad antagning med fördjupade kartläggning och studiehandledare ute på arbetsplatserna för att kunna koppla praktik och teori bättre till varandra.

Några nämner att utbildningsformen är under uppbyggnad och kräver både metodutveckling och utveckling av läromedel liksom kompetensutveckling av personalen.

Kostnader för uppläggen

Undersökningen visar på stora skillnader i kostnader mellan olika kommuners upplägg av yrkesvux i kombination med sfi/sva. I bilaga 2 finns en tabell som redovisar kommunernas kostnader för respektive upplägg, totalt samt fördelat på de olika kostnadsposterna.

Stor skillnad i kostnad mellan olika upplägg

Den totala kostnaden inklusive sfi/sva varierar mellan 65 000 kronor och 210 000 kronor per årsstudieplats. Medianen är omkring 76 000 kronor per årsstudieplats för de yrkesområden som ersätts med 35 000 kronor, som vård- och omsorg och barn- och fritid. För de yrkesområden som ersätts med 75 000 kronor, som restaurang- och livsmedel och industri, är mediankostnaden 94 000 kronor per årsstudieplats.

Tabell 1. Spridningsmått för kostnader per årsstudieplats.

	Yrkesområden 35 000 kronor (n=12)	Yrkesområden 75 000 kronor (n=8)
Minimum	65 000	69 000
Median	76 000	94 000
Maximum	210 000	116 000

De upplägg som berättigar till den lägre nivån av statsbidraget (35 000 kronor) är alltså i snitt något billigare än de upplägg som berättigar till den högre nivån (75 000 kronor). Skillnaden står dock inte i proportion till statsbidragets storlek. Dyrast i undersökningen är två upplägg som berättigar till det lägre bidraget.

Även kostnader för sfi/sva respektive yrkeskurser varierar stort

Kommunerna har även svarat på hur mycket olika delar står för av den totala kostnaden. I genomsnitt utgör kostnaderna för yrkeskurser 40 procent av den totala kostnaden. Sfi/sva utgör också i genomsnitt 40 procent av den totala kostnaden. Övriga 20 procent utgörs av bl.a. kostnader för orienteringskurser och övriga kostnader. Variationen är dock stor. Kostnaderna för yrkeskurser varierar mellan 14 000 kronor upp till 68 000 kronor per årsstudieplats. Siffrorna är liknande för sfi/sva, där kostnaderna varierar mellan 14 000 och upp till 65 000 kronor per årsstudieplats.

Orienteringskurser en del av uppläggen

Samtliga kommuner använder orienteringskurser i sina upplägg. Kostnaderna ligger runt 15 000–20 000 kronor per årsstudieplats för de flesta kommuner, men en kommun ligger betydligt lägre och en betydligt högre. Utifrån kommunernas beskrivningar och andra möten vi haft framgår att orienteringskurserna fyller en viktig funktion i dessa kombinationsutbildningar. Det blir ett viktigt verktyg för att kunna anpassa utbildningen efter elevernas behov.

Analys av kostnadstäckningen

Statsbidragets konstruktion är komplicerad

Utifrån resultaten i pilotundersökningen har SKL räknat på hur väl statsbidraget täcker kommunernas kostnader. Det finns flera faktorer som gör en sådan uträkning komplicerad.

En faktor är att den del av utbildningen som är statsbidragsberättigad ofta utgör mindre än heltid. Detta då sfi och sva på grundläggande nivå inte berättigar till statsbidrag, men som tidigare nämnt utgör omkring 40–50 procent av utbildningstiden i flertalet av uppläggen i pilotundersökningen. De kurser som berättigar till statsbidrag (yrkeskurser, orienteringskurser) kan därmed utgöra mindre än heltid, beroende på hur upplägget ser ut, och det blir då inte rättvisande att jämföra rakt av med statsbidraget som är för helårsplats.

En annan faktor som försvårar beräkningen är att orienteringskurser (vilket ingår i samtliga upplägg) har en lägre ersättningsnivå. Framför allt får detta stor påverkan vid beräkning av kostnadstäckning för yrkesområden med den högre bidragsnivån, som restaurang- och livsmedel, som ger 75 000 kronor per årsstudieplats för yrkeskurser. Ersättningen för orienteringskurser på 30 000 kronor per årsstudieplats utgör då mindre än hälften ersättningen för yrkeskurserna, vilket får genomslag i uträkningen.

Tre räkneexempel

För att ändå försöka få en viss uppfattning av hur väl statsbidraget täcker kostnaderna gör vi några olika räkneexempel (se nedan). Varje sätt att räkna har sina brister men sammantaget kan de ändå ge underlag för fortsatt diskussion.

Räkneexempel 1: totalkostnaden jämfört med statsbidraget

Ett sätt att räkna är att jämföra kommuners kostnader rakt av med ersättningen från statsbidraget.

Exempel: kommun D har en totalkostnad för vård- och omsorgsutbildning på 83 000 kronor per årsstudieplats. Vård- och omsorg berättigar till 35 000 kronor per årsstudieplats i statsbidrag. Det innebär att kommunens kostnad är 48 000 kronor mer än vad statsbidraget täcker.

Detta sätt att räkna kan kritiseras utifrån att vi här även räknar in kommunernas kostnader för sfi/sva, vilket inte ger ersättning från statsbidraget. Det kan å andra sidan vara rimligt utifrån att flera upplägg integrerar sfi/sva med yrkeskurserna och att det blir svårt att skilja ut vad som är vad.

Resultaten från denna beräkning visar att upplägg på 35 000-kronors-nivån, som vård- och omsorg, i flertalet fall är 30 000–50 000 kronor dyrare än vad statsbidraget ger täckning för. Jämfört med mediankostnaden är uppläggen drygt 40 000 kronor dyrare än statsbidraget.

För upplägg på 75 000-kronors-nivån finns en större spridning. Vissa av uppläggen kostar något mindre än statsbidraget, medan andra är upp till 40 000 kronor dyrare. Jämfört med mediankostnaderna är uppläggen knappt 20 000 kronor dyrare än statsbidraget.

Det tar dock inte hänsyn till att kommunerna använder orienteringskurser, vilket ger en betydligt lägre ersättning per årsstudieplats än den högre bidragsnivån (30 000 jämfört med 75 000 kronor per årsstudieplats). Ersättning på 75 000 kronor från statsbidraget blir därför en överskattning. Om man istället räknar på ett upplägg med 75 procent yrkeskurser och 25 procent orienteringskurser⁷, blir kostnaden för upplägget mellan 5 000 och 50 000 kronor mer än vad statsbidraget täcker.

Räkneexempel 2: kostnader minus sfi jämfört med statsbidraget

Ett annat sätt att räkna är att ta totalkostnaden för uppläggen minus kostnaderna för sfi/sva och jämföra med statsbidraget. Det tar hänsyn till att sfi/sva ingår i kommunens ordinarie verksamhet och inte ger ersättning från statsbidraget. Samtidigt blir det en underskattning av de faktiska kostnaderna för en helårsplats av yrkeskurser då sfi/sva utgör en del av utbildningstiden.

Exempel: kommun D:s kostnader för vård och- omsorgsutbildning exklusive sfi/sva är 83 000-31 000= 52 000 kronor. Vård- och omsorg berättigar till 35 000 kronor och kommunens kostnad blir därmed 17 000 kronor mer än vad statsbidraget täcker.

Även här beror resultatet på om det är den lägre eller högre ersättningsnivån på statsbidraget. För upplägg på 35 000-kronors-nivån blir att kostnaderna minus sfi/sva i de flesta fall högre än vad statsbidraget täcker. Medianen är en kostnad på drygt 50 000 kronor, dvs. 15 000 kronor högre än statsbidraget.

För upplägg på 75 000-kronorsnivån är förhållandet det motsatta. Här blir kostnaden i de flesta fall lägre än statsbidraget. Medianen är en kostnad på drygt 60 000 kronor, dvs. 15 000 kronor lägre än statsbidraget. Då tas dock ingen hänsyn till den lägre ersättningen för orienteringskurser. Om man räknar med 75 procent yrkeskurser och 25 procent orienteringskurser blir ersättningen från statsbidraget 63 750 kronor (jmf räkneexempel 1), dvs. ungefär i paritet med mediankostnaden exkl. sfi/sva.

Räkneexempel 3: uppräknat till helår exkl. sfi/sva jämfört med statsbidraget

Ett tredje sätt är att jämföra statsbidraget med helårskostnaderna för respektive upplägg, där sfi/sva exkluderas och övriga delar räknas upp till helårskostnad.

⁷ För orienteringskurser är bidraget 30 000 kronor för en årsstudieplats. Samtliga kommuner i undersökningen använder orienteringskurser i sitt upplägg. En fördelning med tre fjärdedelar yrkeskurser och en fjärdedel orienteringskurser innebär 63 750 kronor i statsbidrag för en årsstudieplats, dvs. 11 250 kronor lägre än enbart det högre bidraget.

Avsikten är att få en mer rättvisande jämförelse mellan kostnaderna för de statsbidragsberättigade kurserna och nivån på statsbidraget genom att använda helårskostnader i båda fallen.

Exempel: Kostnaden för kommun D:s vård- och omsorgsutbildning exklusive sfi/sva är 83 000-31 000= 52 000 kronor och sfi/sva utgör 30 procent av upplägget. Då blir den uppräknade helårskostnaden för övriga delar av upplägget $52\ 000/0,7=74\ 000$ kronor per helårsstuderande. Det blir därmed 74 000 kronor som ska jämföras med statsbidraget, som också är per helårsplats.

Även detta sätt att räkna ger lite olika resultat beroende på om det handlar om det lägre eller det högre bidraget.

För upplägg som berättigar till det lägre bidraget (35 000 kronor) blir kostnaden för flertalet upplägg omkring 60 000–70 000 kronor, uppräknat till helårsstudier. Det är 25 000–35 000 kronor högre än vad statsbidraget täcker. För dyrare upplägg inom dessa yrkesområden är skillnaderna avsevärt större. Då handlar det om i storleksordningen 50 000–200 000 kronor i merkostnad jämfört med statsbidraget.

För yrkesområden som berättigar till det högre bidraget (75 000 kronor) är det en stor spridning mellan kommunernas kostnader. Om man bortser från orienteringskurser är spridningen omkring 65 000 kronor upp till 200 000 kronor, uppräknat till helårsstudier. Kostnaden blir då 10 000 kronor lägre än statsbidraget för det billigaste upplägget och upp till 125 000 kronor högre än statsbidraget för det dyraste upplägget. Om man istället räknar på ett upplägg med 75 procent yrkeskurser och 25 procent orienteringskurser, blir kostnaden för upplägget mellan 0 och 140 000 kronor högre än vad statsbidraget täcker.⁸

Resultat – problemet störst på den lägre bidragsnivån

Resultaten indikerar att problemet med kostnadstäckning är störst för yrkesområden med den lägre bidragsnivån (35 000 kronor) som exempelvis vård- och omsorg. Här ger inte statsbidraget kostnadstäckning med något av de räkneexempel vi använder, inte ens i räkneexempel två som är mest ogynnsamt. Det handlar om i storleksordningen upp till 50 000 kronor som inte ersätts. Det är dessutom här vi hittar de dyraste utbildningsplatserna i undersökningen på 210 000 kronor per årsstudieplats.

För den högre bidragsnivån (75 000 kronor) är det svårare att räkna, då orienteringskurserna får en större betydelse. Här indikerar uträkningarna att statsbidraget i princip motsvarar kostnaderna för några kommuners upplägg. För andra kommuners upplägg pekar uträkningarna mot att statsbidraget är för lågt och inte ger kostnadstäckning.

⁸ För orienteringskurser är bidraget 30 000 kronor för en årsstudieplats. Samtliga kommuner i undersökningen använder orienteringskurser i sitt upplägg. En fördelning med tre fjärdedelar yrkeskurser och en fjärdedel orienteringskurser ger rätt till 63 750 kronor i statsbidrag för en årsstudieplats, dvs. 11 250 kronor lägre än enbart det högre bidraget.

SKL:s kommentarer och förslag

Detta speglar kommunernas verksamhet idag

Pilotundersökningen synliggör en stor spridning i kostnader för yrkesvux i kombination med sfi/sva. I tolkning av resultaten är det viktigt att komma ihåg att det speglar de ekonomiska och personella förutsättningar som finns idag. Det finns också bakomliggande faktorer som inte fångas in av undersökningen, som sannolikt förklarar en del av spridningen. Det kan handla om målgrupper med olika förkunskaper och förutsättningar. Små kommuner kan ha andra förutsättningar än stora, då mindre elevgrupper innebär att kostnaderna per utbildningsplats generellt blir högre. Vi vet inte heller effekten av de olika utbildningarna och vad leder de till för eleverna i förlängningen.

Pilotundersökningen ger därmed en nulägesbild av kostnaderna men besvarar inte frågor om kostnadseffektivitet. Det går inte att uttala sig varken om att vissa upplägg är bättre än andra eller om en del kommuner har en onödigt dyr verksamhet. För att dra sådana slutsatser behövs betydligt mer kunskap om utbildningsuppläggen och utfallet från dessa.

Rimligt med annan ersättningsmodell för kombinationer

SKL ser att statsbidraget för yrkesvux i kombination med sfi/sva i grunden är bra. Det finns en mycket stor målgrupp för dessa utbildningar och söktrycket bland eleverna kan vara högt. Kommunernas intresse för att anordna dessa utbildningar har också ökat kraftigt över tid. När denna del av yrkesvux infördes 2016 genomförde kommunerna knappt 860 årsstudieplatser. För 2019 har kommunerna ansökt om närmare 5 000 årsstudieplatser.

Samtidigt vet vi att det ofta krävs ett anpassat upplägg med bland annat modersmålsstöd för att utbildningarna ska fungera. Resultaten från pilotundersökningen bekräftar att det kan kosta betydligt mer än vad statsbidraget ger täckning för, i synnerhet för mer ambitiösa upplägg som integrerar sfi och yrkeskurser samt använder stödresurser som modersmålsstödjare. Utifrån att det krävs ett anpassat upplägg är det rimligt att ersättningsmodellen för yrkesvux i kombination med sfi/sva skiljer sig från ersättningen för de reguljära yrkesvux-utbildningarna.

Förslag på förändringar av statsbidraget

SKL har tidigare framfört flera förslag på utveckling av statsbidraget för regionalt yrkesvux, förslag som även skulle gynna yrkesvux i kombination med sfi/sva. Det handlar bland annat om att en del av medlen i statsbidraget ska

kunna användas till stödinsatser till de studerande och att kravet på medfinansiering sänks.⁹ Av dessa förslag är ett sänkt krav på medfinansiering det mest flexibla för verksamheterna.

Det går även att tänka sig andra lösningar för den del som handlar om yrkesvux i kombination med sfi/sva. Ett förslag är att helt ta bort medfinansieringskravet för denna del av statsbidraget. Det skulle ge ytterligare incitament för kommunerna att anordna dessa utbildningar och överensstämmer med vad som redan gäller för statsbidragen för lärlingsvux och yrkesförarutbildning. I praktiken blir det ändå en kommunal medfinansiering i många fall, då kommunernas kostnader för utbildningarna tenderar att överstiga statsbidraget.

Ett annat förslag är att låta den högre bidragsnivån gälla för yrkesvux i kombination med sfi/sva oavsett yrkesområde. Resultaten i pilotundersökningen pekar mot att det är för utbildningar på den lägre bidragsnivån (35 000 kronor per årsstudieplats) som problemen med kostnadstäckning är störst. En höjd ersättningsnivå för dessa yrkesområden skulle därmed vara ett steg på vägen till att ge bättre kostnadstäckning.

Till syvende och sist handlar det om ambitionsnivå från statens sida. I Januariavtalet finns en skrivning om att förstärka möjligheterna att kombinera sfi och yrkesvux.¹⁰ För att vuxenutbildningen i högre utsträckning ska erbjuda yrkesutbildning i kombination med sfi/sva är det viktigt att de ekonomiska förutsättningarna finns. Det är därför positivt att regeringen i budgetpropositionen för 2020 har aviserat höjda ersättningsnivåer för yrkesvux i kombination med sfi/sva.¹¹ Därutöver finns också ett stort behov av forskning och metodutveckling kring denna form av kombinationsutbildningar. Det är angeläget också ur ett likvärdighetsperspektiv, för att fler kommuner runtom i landet kan erbjuda utbildningar som möter målgrupperna.

⁹ SKL (2018) *Se över nuvarande regelverk för statsbidrag inom vuxenutbildning*. Skrivelse.

¹⁰ Punkt 40 i *Utkast till sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna*.

¹¹ Prop. 2019/20:1, utgiftsområde 16, s. 146.

Bilaga 1. Om statsbidraget

Regeringen införde 2016 att en del av statsbidraget för yrkesvux ska reserveras för elever som läser sfi eller svenska som andraspråk (sva). Detta då man konstaterat att dessa elevgrupper sällan hade möjlighet att delta i yrkesutbildning, trots att de ofta tillhörde en prioriterad målgrupp för vuxenutbildningen.¹²

Användningen av statsbidraget ökar – men från låga nivåer

För 2019 ska minst 100 miljoner av statsbidraget för yrkesvux reserveras för yrkesvux i kombination med sfi/sva. Kommunerna har ansökt om och beviljats medel för betydligt mer – drygt 229 miljoner kronor.

Räknat i antalet platser har kommunerna ansökt om nästan 5 000 årsstudieplatser för yrkesvux i kombination med sfi och sva för 2019. Samtliga 47 kommunkluster har fått tilldelade medel. Av kommunernas ansökningar framgår att omkring 45 procent av årsstudieplatserna är för yrkesområden på den lägre bidragsnivån, som vård- och omsorg, och 30 procent är för yrkesområden på den högre bidragsnivån, som bygg- och anläggning. En fjärdedel av de sökta platserna utgörs av kurser med ersättning på 30 000 kronor per årsstudieplats, med största sannolikhet orienteringskurser.¹³

Användningen av statsbidraget har ökat över tid. När statsbidraget infördes år 2016 redovisade kommunerna 860 årsstudieplatser för yrkesvux i kombination med sfi/sva. Två år senare var antalet redovisade årsstudieplatser nästan 1 850.

Tabell 2. Redovisade årsstudieplatser för yrkesvux i kombination med sfi/sva åren 2016–2018 samt beviljat antal platser för 2019.

År	Antal årsstudieplatser finansierade med statsbidraget
2016	858
2017	844
2018	1 838
2019 (beviljat)	4 987

Källa: Skolverket, april 2019.

Samma ersättningsnivåer som för yrkesvux generellt

Ersättningsnivåerna för yrkesvux i kombination med sfi/sva är desamma som för yrkesvux generellt: 30 000, 35 000 eller 75 000 kronor per årsstudieplats beroende på vilka kurser det handlar om (se tabell 3). Det finns även samma

¹² Prop. 2015/16:1. Budgetpropositionen för 2016. Kap 16, s. 193.

¹³ Övriga kurser som ger ersättning på denna nivå är gymnasiala kurser i svenska, matematik m.m. vilket sannolikt är på för hög nivå för elevgruppen som läser yrkesvux i kombination med sfi/sva.

krav på medfinansiering av lika många årsstudieplatser som kommunen får statsbidrag för.

Den skillnad som finns med yrkesvux i kombination med sfi/sva jämfört med yrkesvux generellt är möjligheten att få ersättning för orienteringskurser. För yrkesvux i kombination med sfi/sva får 400 verksamhetspoäng utgöras av orienteringskurser, jämfört med 200 verksamhetspoäng för yrkesvux. Högst 200 av de 400 verksamhetspoängen får vara orienteringskurs med syfte att ge modersmålsstöd eller studiehandledning på elevens modersmål.

Viktigt att notera är att kostnader för sfi och sva på grundläggande nivå inte ger ersättning från statsbidraget.

Tabell 3. Bidrag per årsstudieplats

Bidrag per årsstudieplats	Kurser som ger rätt till bidraget
30 000 kronor	Kurser på gymnasial nivå: <ul style="list-style-type: none"> • orienteringskurser • svenska som andraspråk • engelska • matematik • samhällskunskap
35 000 kronor	Kurser inom yrkesämnena: <ul style="list-style-type: none"> • barn- och fritid • handels- och administration • hotell- och turism • vård- och omsorg
75 000 kronor	Kurser inom yrkesämnena: <ul style="list-style-type: none"> • bygg och anläggning • el och energi • fordon och transport • hantverk • industriteknik • naturbruk • restaurang och livsmedel • VVS och fastighet • yrkesämnena i särskild utbildning för vuxna

Bilaga 2. Tabell över kostnader

Tabell 4. Svar från enkäten. Kostnader för en årsstudieplats inom yrkesvux i kombination med sfi/sva (avrundat till 1000-tal).¹⁴

Kommun	Yrkesområde	Kostnader	varav			
		Totalt	Yrkeskurser	Orienteringskurser ¹⁵	Sfi/sva	Övrigt
A	Vård och omsorg	65 000	16 000	8 000	41 000	
B	Vård och omsorg	69 000	14 000	3 000	40 000	12 000
B	Barn och fritid	69 000	14 000	3 000	40 000	12 000
A	Restaurang och livsmedel	69 000	38 000	3 000	28 000	
C	Industriteknik	70 000	25 000	20 000	25 000	
D	Barn och fritid	72 000	34 000	7 000	31 000	
E	Vård och omsorg	72 000	32 000	10 000	30 000	
F	Barn och fritid	76 000	30 000	19 000	22 000	5 000
F	Vård och omsorg	77 000	28 000	20 000	25 000	5 000
C	Restaurang och livsmedel	80 000	25 000	30 000	25 000	
G	Restaurang och livsmedel	81 000	35 000	3 000	44 000	
D	Vård och omsorg	83 000	45 000	7 000	31 000	
H	Hotell och turism	89 000	43 000	13 000	34 000	
H	Restaurang och livsmedel	106 000	60 000	13 000	34 000	
I	Vård och omsorg	108 000	68 000		40 000	
I	Restaurang och livsmedel	108 000	68 000		40 000	
J	Restaurang och livsmedel	110 000	41 000	14 000	14 000	41 000
J	Industriteknik	116 000	45 000	15 000	15 000	41 000
K	Vård och omsorg	210 000	65 000	80 000	65 000	
K	Barn och fritid	210 000	65 000	80 000	65 000	

¹⁴ I några fall medför avrundningen att delsummorna inte summerar till totalen.

¹⁵ Här ingår både orienteringskurser som syftar till att ge studiehjälp på modersmålet och orienteringskurser med andra syften. Det kan även ingå statsbidragsberättigade kurser i ämnen på gymnasial nivå, men sannolikt är dessa på hög nivå för elevgruppen.

Kostnader för yrkesvux i kombination med sfi/sva

En pilotundersökning

Rapporten redovisar SKL:s pilotundersökning av kommuners kostnader för yrkesvux i kombination med sfi/sva. Totalt har elva kommuner lämnat in uppgifter. Resultaten visar att statsbidraget ofta inte täcker kommunernas kostnader för dessa kombinationsutbildningar. SKL uppmanar därför regeringen att se över villkoren.

Upplysningar om innehållet
Helena Wintgren, helena.wintgren@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2019
ISBN: 978-91-7585-742-8